

MATEMATIKA III

odgovori na ustna vprašanja

Šolsko leto 2008 / 2009
Izvajalec Gregor Dolinar
Avtor dokumenta Dominik Peruško

UREJANJE DOKUMENTA

VERZIJA 01 REVIZIJA 00
DATUM 21. 2. 2009

ZADNJI POPRAVLJAL Blaž Potočnik
PREGLEDAL /

OPOMBE

- kvadratne krivulje so mišljene koordinatne
- pri naravnem parametru dx , bi moral biti dt
- pri ploskvah v prostoru, $r(u,v)$ zares opisuje ploskev če $r_u \times r_v \neq 0$
- napaka je pri vprašanju trojni integral, ker je prevečkrat napisano $dx dy$

POPRAVKI

Dokument še ni doživel revizije.

Matematika 3 – ustna vprašanja

Ločna dolžina krivulje v prostoru
Tangenta na krivuljo v prostoru
Ploskve v prostoru
Normala na ploskev
Integrali odvisni od parametra
Odvod integrala s parametrom
Dvojni integral
Prevedba dvojnega integrala na dvakratnega
Zamenjava vrstnega reda integriranja
Uvedba novih spremenljivk v dvojni integral
Uporaba dvojnega integrala v geometriji
Posplošeni dvojni integral
Trojni integral
Uvedba novih koordinat v trojni integral
Uporaba trojnega integrala v mehaniki
Operator nabla
Gradient skalarne polja
Smerni odvod skalarne polja
Potencial - potencialna funkcija vektorskega polja
Divergenca vektorskega polja
Rotor vektorskega polja
Laplaceov operator
Krivuljni integral 1. vrste
Krivuljni integral 2. vrste
Greenova formula
Neodvisnost krivuljnega integrala od poti
Ploskovni integral 1. vrste
Ploskovni integral 2. vrste
Gaussov izrek
Stokesov izrek
Zveza med Stokesovim izrekom in Greenovo formulo

Analitična funkcija

Cauchy - Riemannovi enačbi

Harmonična funkcija

Konstrukcija funkcije $f(z) = e^z$

Funkcije $\cos z, \sin z, \cosh z, \sinh z, \log z$

Integracija v kompleksni ravnini ne nujno analitičnih funkcij

Integral funkcije $\frac{1}{(z - z_0)^n}$

Cauchy-jeva integralska formula

Integracijska formula za $f^{(n)}(z_0)$

Laurentova vrsta

Residuum, singularnosti vrste

Izrek o residuih

Računanje realnih integralov s pomočjo integracije v kompleksnem

Konformne preslikave

Lomljena linearna transformacija

Ločna dolžina krivulje v prostoru

Krivulja: $\vec{r}(t) = (x(t), y(t), z(t))$
(parametrični zapis)

vsota vseh dolžin je:

$$S_n = \sqrt{(x(t_1) - x(t_0))^2 + (y(t_1) - y(t_0))^2 + (z(t_1) - z(t_0))^2} + \dots + \sqrt{(x(t_n) - x(t_{n-1}))^2 + (y(t_n) - y(t_{n-1}))^2 + (z(t_n) - z(t_{n-1}))^2}$$
$$= \sum_{i=1}^n \sqrt{(x(t_i) - x(t_{i-1}))^2 + (y(t_i) - y(t_{i-1}))^2 + (z(t_i) - z(t_{i-1}))^2} = *$$

Lagrangeje:

$$f'(\xi_i) = \frac{f(t_i) - f(t_{i-1})}{t_i - t_{i-1}}$$

to ni odvod, ker so ξ_i različni

$$* = \sum_{i=1}^n \sqrt{\dot{x}(\xi_i)^2 (t_i - t_{i-1})^2 + \dot{y}(\xi_i)^2 (t_i - t_{i-1})^2 + \dot{z}(\xi_i)^2 (t_i - t_{i-1})^2}$$
$$= \sum_{i=1}^n \sqrt{\dot{x}(\xi_i)^2 + \dot{y}(\xi_i)^2 + \dot{z}(\xi_i)^2} (t_i - t_{i-1}) \xrightarrow[\Delta t \rightarrow 0]{n \rightarrow \infty} \lim_{\Delta t \rightarrow 0} S_n = \int_a^b \sqrt{\dot{x}(t)^2 + \dot{y}(t)^2 + \dot{z}(t)^2} dt = l$$

Če krivulja podana eksplicitno:

$x = x$
 $y = y(x)$
 $z = z(x)$

$$l = \int_a^b \sqrt{1 + y'(x)^2 + z'(x)^2} dx$$

Naravnih parameter:

zg. moja mi fiksična

$$s(t) = \int_a^t \sqrt{\dot{x}^2 + \dot{y}^2 + \dot{z}^2} dx$$

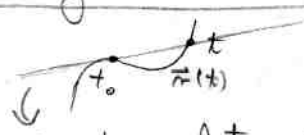
$$s(t) = \int_a^t \sqrt{\dot{x}^2 + \dot{y}^2 + \dot{z}^2} \rightarrow s^2 = \dot{x}^2 + \dot{y}^2 + \dot{z}^2$$

$s(t)$ mjestovna fja parametra t ,
torej lahko izračunamo x, y in z s s

$x = x(s)$
 $y = y(s)$
 $z = z(s)$

s -naravni parameter, meri dolžino krivulje

Tangenta na krivulji

Tangenta - tista premica, ki se v dani točki najbolj približa krivulji

smerni vektor te premice: $\frac{(x(t), y(t), z(t)) - (x(t_0), y(t_0), z(t_0))}{t - t_0}$

$$\lim_{t \rightarrow t_0} \frac{(x(t), y(t), z(t)) - (x(t_0), y(t_0), z(t_0))}{t - t_0} = (\dot{x}(t_0), \dot{y}(t_0), \dot{z}(t_0)) = \underline{\underline{\dot{\vec{r}}(t_0)}}$$

- da v limiti smerni vektor ne bo postal (0,0,0)

Smerni vektor tangente na krivuljo

Tangenta je potem:

$$\vec{r}_{tan}(\lambda) = \vec{r}(t_0) + \lambda \dot{\vec{r}}(t_0)$$

Ploskve v prostoru

načini zapisa ploskve:

1) eksplisitno

$$z = z(x, y)$$

2) implicitno

$$f(x, y, z) = 0$$

3) parametrično

$$x = x(u, v)$$

$$y = y(u, v)$$

$$z = z(u, v)$$

4) vektorsko

$$\vec{r}(u, v) = (x(u, v), y(u, v), z(u, v))$$

Zanes opisuje ploskev, če $\vec{r}_u \times \vec{r}_v = 0$

Kvadratne krivulje:

$\vec{r}(u, v)$ krivulja, če v fiksiramo na v_0 , dobimo $\vec{r}(u, v_0)$,

kar je vekt. zapis krivulje. Podobno za u , dobimo

$$\vec{r}(u_0, v)$$

$\vec{r}(u, v_0)$ in $\vec{r}(u_0, v)$ ležijo na ploskvi $\vec{r}(u, v)$

Normala na ploskev

točkajema ploskvi

normala - ravnina, ki se v dami točki $T = \vec{r}(u_0, v_0)$ najbljuje pulega ploskvi $\vec{r}(u, v)$.

$\vec{r}_1(t) = \vec{r}(u(t), v(t))$ poljubna krivulja na ploskvi. Njen smerni vektor je:

$$\dot{\vec{r}}_1 = \vec{r}_u \cdot \dot{u} + \vec{r}_v \cdot \dot{v} \quad \text{torej } \dot{\vec{r}}_1 \text{ linearna kombinacija } \vec{r}_u \text{ in } \vec{r}_v - \text{leži na ravnini, ki jo določata.}$$

Ker $\dot{\vec{r}}_1$ poljubna, torej tangenta vsake krivulje leži na ravnini, ki jo imenujemo tangenta ravnina na ploskev.

Njena normala je $\vec{r}_u \times \vec{r}_v$.

Če pl. podana eksplisitno $z = z(x, y)$

$$\vec{r} = (x, y) = \vec{r}(x, y, z(x, y))$$

$$\vec{r}_x \times \vec{r}_y = (1, 0, z_x) \times (0, 1, z_y) \quad z_x = p, z_y = q$$

$$\vec{n} = (1, 0, p) \times (0, 1, q) = (-p, -q, 1)$$

Če pl. podana implicitno $F(x, y, z) = 0$

$$\text{izvedena } z = z(x, y) \Rightarrow F(x, y, z(x, y)) = 0$$

$$\text{odvajamo po } x \text{ in } y \quad \begin{aligned} F_x + F_z \cdot z_x &= 0 \rightarrow p = -\frac{F_x}{F_z} \\ F_y + F_z \cdot z_y &= 0 \rightarrow q = -\frac{F_y}{F_z} \end{aligned}$$

$$\vec{n} = (-p, -q, 1) = \left(\frac{F_x}{F_z}, \frac{F_y}{F_z}, 1 \right) \quad \vec{n}_n = (F_x, F_y, F_z)$$

Dobimo tangente:

$$|\vec{r}_m \times \vec{r}_w|^2 = (\vec{r}_m \times \vec{r}_w) \cdot (\vec{r}_m \times \vec{r}_w) = \dots \rightarrow \overbrace{(\vec{r}_m \cdot \vec{r}_m)}^E \overbrace{(\vec{r}_w \cdot \vec{r}_w)}^G - \overbrace{(\vec{r}_m \cdot \vec{r}_w)^2}^F = EG - F^2$$

$$|\vec{r}_m \times \vec{r}_w| = \sqrt{EG - F^2}$$

Integrali odvisni od parametra

$F(y) = \int_a^b f(x, y) dx$ je integral s parametrom y , integral je fja y .

Če f zvečna fja, je zvečna tudi $F(y)$

Dokaz: $F(y+h) - F(y) = \int_a^b f(x, y+h) dx - \int_a^b f(x, y) dx = \int_a^b (f(x, y+h) - f(x, y)) dx \xrightarrow{h \rightarrow 0} 0$

Če f im $\frac{\partial f}{\partial y}$ zvečni, je $F(y)$ odvedljiva im velja $F'(y) = \int_a^b \frac{\partial f(x, y)}{\partial y} dx$

Dokaz: $F'(y) = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{F(y+h) - F(y)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} \left(\int_a^b f(x, y+h) dx - \int_a^b f(x, y) dx \right) =$
 $= \lim_{h \rightarrow 0} \int_a^b \frac{f(x, y+h) - f(x, y)}{h} dx = \int_a^b f_y(x, y) dx$

Odvod integrala s parametrom

(glej prejšnje vprašanje)

Naj čista f im $\frac{\partial f}{\partial y}$ zvečni, $u(y)$ in $w(y)$ odvedljivi: potem je

$F(y) = \int_{u(y)}^{w(y)} f(x, y) dx$ odvedljiva fja im velja

$$F'(y) = \int_{u(y)}^{w(y)} \frac{\partial f(x, y)}{\partial y} dx + f(w(y), y) w'(y) - f(u(y), y) u'(y)$$

Dokaz:

$$F(y) = G(y, u(y), w(y))$$

$$F' = G_y + G_u \frac{du}{dy} + G_w \frac{dw}{dy}$$

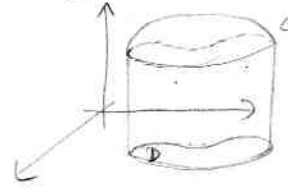
$$F'(y) = \int_{u(y)}^{w(y)} f(x, y) dx = \int_a^{u(y)} f(x, y) dx + \int_{u(y)}^{w(y)} f(x, y) dx = \int_a^{w(y)} f(x, y) dx - \int_a^{u(y)} f(x, y) dx$$

$$G(y, u, w) = \int_a^u f dx - \int_a^w f dx$$

$$G_u = -f(u, y) \quad G_w = f(w, y) \quad G_y = \int_u^w f_y dx$$

$F'(y) =$ glej zgoraj

Dvojni integrali

$f(x,y)$ volumen območja med f in D
 Dvojedelimo na področjele D_i , M_i - maksimalna vrednost f na D_i , m_i - minimalna vrednost na D_i , w_i ploščina D_i

$$\sum_{i=1}^n w_i m_i \leq \sum_{i=1}^n f(x_i, y_i) w_i \leq \sum_{i=1}^n w_i M_i$$

Ker f zvezna, sta limiti $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^n w_i m_i$ in $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^n w_i M_i$ enaki. Dvojni integral je:

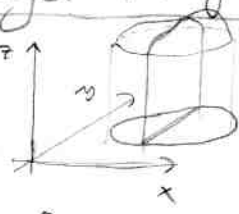
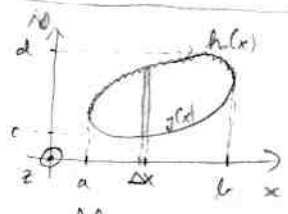
$$\iint_D f(x,y) dx dy = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^n w_i f(x_i, y_i)$$

velja: $\iint_D dx dy = pl(D)$ ($\iint_D 1 dx dy$)

$$\iint_D (f(x,y) + g(x,y)) dx dy = \iint_D f(x,y) dx dy + \iint_D g(x,y) dx dy$$

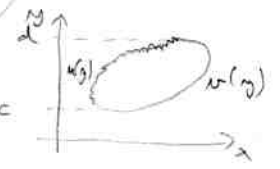
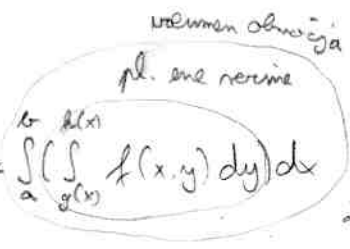
$$\iint_D f(x,y) dx dy = \iint_{D_1} f(x,y) dx dy + \iint_{D_2} f(x,y) dx dy \quad D_1 \cup D_2 = D \text{ in } D_1 \cap D_2 = \emptyset$$

Prevedba dvojnega integrala na dvokratnega

$$\iint_D f(x,y) dx dy = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^n f(x_i, y_i) \Delta x_i (h(x_i) - g(x_i)) = \int_a^b \left(\int_{g(x)}^{h(x)} f(x,y) dy \right) dx$$

$$\iint_D f(x,y) dx dy = \int_a^b \left(\int_{g(x)}^{h(x)} f(x,y) dy \right) dx = \int_c^d \left(\int_{u(y)}^{v(y)} f(x,y) dx \right) dy$$

Zamenjava vrstnega reda integriranja

Integral s parametrom $F(y) = \int_a^b f(x,y) dx$ je zvezna fja, torej lahko integriramo po y : $\int_c^d F(y) dy = \int_c^d \left(\int_a^b f(x,y) dx \right) dy$ - dvokratni integral

Podobno $G(x) = \int_c^d f(x,y) dy$ in $\int_a^b G(x) dx = \int_a^b \left(\int_c^d f(x,y) dy \right) dx$

Če $f(x,y)$ zvezna fja na $x \in [a,b]$ in $y \in [c,d]$ velja:

$$\int_c^d \left(\int_a^b f(x,y) dx \right) dy = \int_a^b \left(\int_c^d f(x,y) dy \right) dx$$

Če $\int_a^b f(x,y) dx$ konv. konv. na intervalu velja:

$$\int_c^d \left(\int_a^b f(x,y) dx \right) dy = \int_a^b \left(\int_c^d f(x,y) dy \right) dx$$

(Enakomerna konvergenca: če za vsake $\epsilon > 0$, obstaja tak $M > 0$, da: $\left| \int_a^b f(x,y) dx \right| < \epsilon$ za vsake $y \in [c,d]$)

glej re upravičenje poglavij in enak. konv. in razpisnik 6

Uvedba novih spremenljivk v dvojni integral

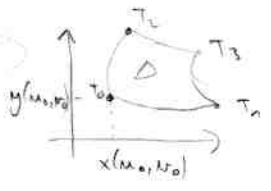
Območje D v ravnini x, y bi radi opisali s spremenljivkama u, v in v , torej:

$$x = x(u, v)$$
$$y = y(u, v)$$

Območje v ravnini u, v mora biti bijektivna preslikava območja v x, y .

Pogoj za to

$$J(u, v) = \begin{vmatrix} x_u & x_v \\ y_u & y_v \end{vmatrix} \neq 0$$

$$dx dy = J du dv$$

(glej popeljavo v Ravninskih)

$$\iint_D f(x, y) dx dy = \iint_{\Delta} f(x(u, v), y(u, v)) |J| du dv$$

Pri polarnih koord. $x = r \cos \varphi$ in $y = r \sin \varphi$ je $J = r$

Poplošeni dvojni integral

Če $f: D \rightarrow \mathbb{R}$ $D \subset \mathbb{R}^2$ je v točki $a \in D$ mejejena, krejmo krogi središčem a in polmerom ϵ in izračunamo $\iint_{D \cap K_\epsilon(a)} f(x, y) dx dy$. Potem je poplošeni integral

$$\iint_D f(x, y) dx dy = \lim_{\epsilon \rightarrow 0} \iint_{D \cap K_\epsilon(a)} f(x, y) dx dy$$
, če ta ^{limita} obstaja

Če D mejejena območje, računamo integral na omejenem podobmočju D_n , za katerega velja $\lim_{n \rightarrow \infty} D_n = D$. Poplošeni integral je potem

$$\iint_D f(x, y) dx dy = \lim_{n \rightarrow \infty} \iint_{D_n} f(x, y) dx dy$$
, če ta limita obstaja

Uporaba dvojnega integrala v geometriji

1. Računanje prostornine

$f(x, y) \geq 0$ na območju D . Potem je $\iint_D f(x, y) dx dy$ prostornina pod $f(x, y)$ na D

Če imamo dve ploskvi $f_1(x, y) \leq f_2(x, y)$ je prostornina med njima na D enaka

$$\iint_D f_2(x, y) dx dy - \iint_D f_1(x, y) dx dy = \iint_D (f_2(x, y) - f_1(x, y)) dx dy$$

2. Računanje ploščine v 2D

Ploščina D je $\iint_D dx dy$

3. Računanje površine območja

$f(x,y)$ naka ploštev, ravnina nas njene površina. Če majhni mali kosci te površine, ω_k projekcija na x,y

$$p\omega_k = \cos\varphi p\bar{\omega}_k$$

$$\cos\varphi = \frac{\vec{n} \cdot \vec{k}}{|\vec{n}| |\vec{k}|} = \frac{1}{\sqrt{1+p^2+q^2}}$$

$$p\bar{\omega}_k = \sqrt{1+p^2+q^2} p\omega_k \Rightarrow \sum_{k=1}^m p\bar{\omega}_k = \sqrt{1+p^2+q^2} \sum_{k=1}^m \omega_k \quad \text{in } \lim_{m \rightarrow \infty} \lim_{\omega_k \rightarrow 0} \bar{\omega}_k \rightarrow 0$$

Če ploštev podamo param. $\vec{r} = \vec{r}(u,v)$ površina = $\iint_D \sqrt{1+p^2+q^2} dx dy$
 $\sqrt{1+p^2+q^2} = \sqrt{EG-F^2}$ itanj površina = $\iint_D \sqrt{EG-F^2} du dv$

Trajni integral

$$f: V \rightarrow \mathbb{R}, V \subset \mathbb{R}^3$$

V razdelimo na podobmočja V_k , v vsakem računamo $f(x_k, y_k, z_k)$

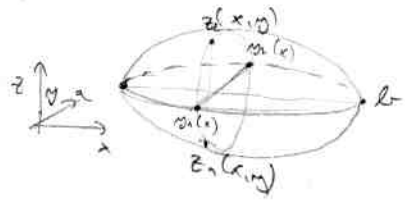
Integralna vsota: $\sum_{k=1}^m f(x_k, y_k, z_k) vol V_k$, ko stvar limitiramo:

$$\lim_{\substack{m \rightarrow \infty \\ vol V_k \rightarrow 0}} \sum_{k=1}^m f(x_k, y_k, z_k) = \iiint_V f(x,y,z) dx dy dz - \text{trajni integral}$$

Če $f(x,y,z) = 1 \Rightarrow \iiint_V f(x,y,z) dx dy dz = \iiint_V dx dy dz = \text{prostornina } V$

računamo ga tako, da ga prevedemo na trileratnoja

$$\iiint_V f(x,y,z) dx dy dz = \int_a^b dx \int_{y_1(x)}^{y_2(x)} dy \int_{z_1(x,y)}^{z_2(x,y)} f(x,y,z) dx dy dz$$

Uvedba novih koordinat v trajni int.

Da lahko uvedemo nove spremenljivke, moramo biti preslikava med območjema bijektivna. Preslikava $x = x(u,v,w)$ je bijektivna, če velja:

$$\begin{aligned} x &= x(u,v,w) \\ y &= y(u,v,w) \\ z &= z(u,v,w) \end{aligned}$$

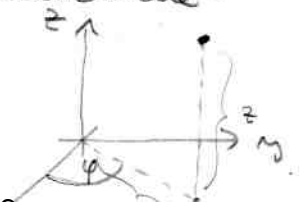
$$J = \begin{vmatrix} x_u & x_v & x_w \\ y_u & y_v & y_w \\ z_u & z_v & z_w \end{vmatrix} \neq 0$$

Velja:

$$\iiint_V f(x,y,z) dx dy dz = \iiint_{V'} f(x(u,v,w), y(u,v,w), z(u,v,w)) |J(u,v,w)| du dv dw$$

Cilindrične koordinate:

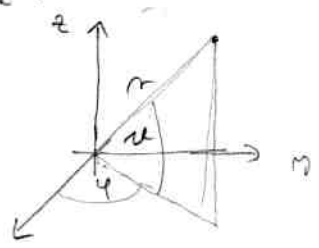
$$\begin{aligned} x &= r \cos\varphi \\ y &= r \sin\varphi \\ z &= z \end{aligned}$$

$$J = \begin{vmatrix} \cos\varphi & -r \sin\varphi & 0 \\ \sin\varphi & r \cos\varphi & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = r \cos^2\varphi + r \sin^2\varphi = r$$

Sferične koordinate:

$$\begin{aligned}
 x &= r \cos \varphi \cos \vartheta \\
 y &= r \sin \varphi \cos \vartheta \\
 z &= r \sin \vartheta
 \end{aligned}$$

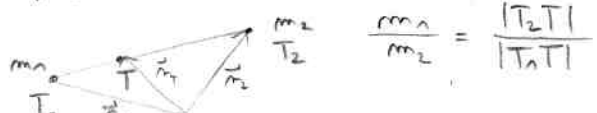

$$J = \begin{vmatrix} \cos \varphi \cos \vartheta & -r \sin \varphi \cos \vartheta & -r \cos \varphi \sin \vartheta \\ \sin \varphi \cos \vartheta & r \cos \varphi \cos \vartheta & -r \sin \varphi \sin \vartheta \\ \sin \vartheta & 0 & r \cos \vartheta \end{vmatrix} =$$

$$\begin{aligned}
 &= r \sin \vartheta (r^2 \sin^2 \varphi \sin \vartheta \cos \vartheta + r^2 \cos^2 \varphi \cos \vartheta \sin \vartheta) + r \cos \vartheta (r \cos^2 \varphi \cos^2 \vartheta + r \sin^2 \varphi \cos^2 \vartheta) \\
 &= r^2 \sin^2 \vartheta \cos \vartheta + r^2 \cos^3 \vartheta = \underline{r^2 \cos \vartheta}
 \end{aligned}$$

Uporaba trojnega integrala v mehaniki

1) Težišče

$$\frac{m_1}{m_2} = \frac{|T_2 T|}{|T_1 T|} \implies \frac{m_2}{m_1 + m_2} = \left| \frac{T_1 T}{T_1 T_2} \right| \implies \frac{m_1}{m_1 + m_2} = \left| \frac{T_2 T}{T_1 T_2} \right|$$

$$\vec{r}_T = (x_1, y_1, z_1), \vec{r}_2 = (x_2, y_2, z_2), \vec{r}_T = \vec{r}_1 + \lambda(\vec{r}_2 - \vec{r}_1) = \vec{r}_1 + \frac{|T_1 T|}{|T_1 T_2|} (\vec{r}_2 - \vec{r}_1) = \vec{r}_1 + \frac{m_2}{m_1 + m_2} (\vec{r}_2 - \vec{r}_1)$$

$$x_T = x_1 + \frac{m_2}{m_1 + m_2} (x_2 - x_1) = \frac{x_1 m_1 + x_2 m_2 + x_2 m_2 - x_1 m_2}{m_1 + m_2} = \frac{x_1 m_1 + x_2 m_2}{m_1 + m_2}$$

$$\begin{aligned}
 y_T &= \frac{y_1 m_1 + y_2 m_2}{m_1 + m_2} \\
 z_T &= \frac{z_1 m_1 + z_2 m_2}{m_1 + m_2}
 \end{aligned}$$

Za n točk:

$$x_T = \frac{\sum_{k=1}^n x_k m_k}{\sum_{k=1}^n m_k}, \quad y_T = \frac{\sum_{k=1}^n y_k m_k}{\sum_{k=1}^n m_k}, \quad z_T = \frac{\sum_{k=1}^n z_k m_k}{\sum_{k=1}^n m_k}$$

Če imamo dano telo z gostoto $\rho(x, y, z)$ (dif. masa v neki točki je $\rho dx dy dz$):

$$x_T = \frac{\iiint x \rho(x, y, z) dx dy dz}{\iiint \rho(x, y, z) dx dy dz} \text{ podobno za } y_T \text{ in } z_T$$

2) Vrotajnostni moment

točkarna masa m , ki se vrti okoli osi s kotno hitrostjo ω .

$$\vec{v} = \omega \vec{r} \\
 W_k = \frac{1}{2} m v^2 = \frac{1}{2} m \omega^2 r^2$$

majhen delček telesa z maso dm ima energijo $\frac{1}{2} \omega^2 r^2 dm$

$$W_k = \iiint \frac{1}{2} \omega^2 r^2 dm = \frac{1}{2} \omega^2 \iiint r^2 dm \\
 dm = \rho(x, y, z) dx dy dz$$

$$\iiint r^2 \rho(x, y, z) dx dy dz - \text{vrotajnostni moment } J$$

Če vrtimo okoli z: $r^2 = x^2 + y^2$

$$J_z = \iiint \rho(x, y, z) (x^2 + y^2) dx dy dz$$

podobno J_x in J_y .

Operator mabla

$$f: V \rightarrow \mathbb{R}, V \subset \mathbb{R}^2$$

grad $f = (\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y}, \frac{\partial f}{\partial z})$ - Lahko računamo iz operatorjem mabla

$$\nabla = (\frac{\partial}{\partial x}, \frac{\partial}{\partial y}, \frac{\partial}{\partial z}) \Rightarrow \nabla f = (\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y}, \frac{\partial f}{\partial z}) = \text{grad } f$$

$$\Delta f = \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial z^2} \quad \Delta - \text{Laplacov operator}$$

Δ lahko računamo iz operatorjem ∇ : $\Delta = \nabla \cdot \nabla$

$$\vec{u}: V \rightarrow \mathbb{R}^3, V \subset \mathbb{R}^3$$

$$\nabla \cdot \vec{u} = (\frac{\partial}{\partial x}, \frac{\partial}{\partial y}, \frac{\partial}{\partial z}) \cdot (u_1, u_2, u_3) = \frac{\partial u_1}{\partial x} + \frac{\partial u_2}{\partial y} + \frac{\partial u_3}{\partial z} = \text{div } \vec{u}$$

$$\nabla \times \vec{u} = \begin{vmatrix} \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ u_1 & u_2 & u_3 \end{vmatrix} = (\frac{\partial u_3}{\partial y} - \frac{\partial u_2}{\partial z}, \frac{\partial u_1}{\partial z} - \frac{\partial u_3}{\partial x}, \frac{\partial u_2}{\partial x} - \frac{\partial u_1}{\partial y}) = \text{rot } \vec{u}$$

Gradient skalarnega polja

$$f: V \rightarrow \mathbb{R}, V \subset \mathbb{R}^3$$

$$\text{grad } f = (\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y}, \frac{\partial f}{\partial z}) = \nabla f$$

Uporaba:

- smeri odvod
- kako se v dani smeri \vec{b} spreminja fja točki T $|\vec{b}|=1$ - \vec{b} enotski vektor

$\vec{r}(x,y,z) \xrightarrow{\vec{b}}$

$$\frac{df}{d\vec{b}} = \text{grad } f \cdot \vec{b}$$

kar med grad f in \vec{b}

$$|\frac{df}{d\vec{b}}| = \underbrace{|\text{grad } f|}_{\text{smeri}} \cdot \underbrace{|\vec{b}|}_1 \cdot \underbrace{\cos \varphi}_{\text{majše, ko } \varphi=0}$$

to je grad f in \vec{b} karata v isto smer

Gradient kaže v smer največjega spreminjanja polja

- imejmo ploskev $f(x,y,z)=0$, $\vec{r}(t)$ neka krivulja, ki leži na njej, torej $f(x(t), y(t), z(t))=0$
- odvajamo na t

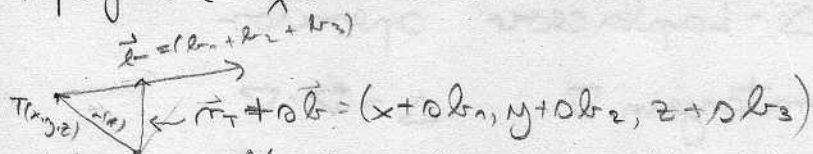
$$\frac{\partial f}{\partial x} \frac{dx}{dt} + \frac{\partial f}{\partial y} \frac{dy}{dt} + \frac{\partial f}{\partial z} \frac{dz}{dt} = 0$$

$\text{grad } f \cdot \dot{x} = 0 \rightarrow$ torej grad f pravokoten na tang. poljubne krivulje na ploskvi; torej $\text{grad } f = \vec{n}$

- obstajajo vektorska polja \vec{v} , za kateri obstaja $\textcircled{2}$
 skalarno polje u , da
 $\vec{v} = \text{grad } u$ \vec{v} - potencialno polje
 u - potencial

Smerni odvod skalarnega polja

glej gradient skal. polja - uporaba
 krepčeva formule

$$\frac{df}{dr} = \lim_{dr \rightarrow 0} \frac{f(x + dr_1, y + dr_2, z + dr_3) - f(x, y, z)}{dr}$$

$$\frac{df}{dr} = \left(\frac{\partial f}{\partial x} \frac{dx}{dr}, \frac{\partial f}{\partial y} \frac{dy}{dr}, \frac{\partial f}{\partial z} \frac{dz}{dr} \right) = \left(\frac{\partial f}{\partial x} r_1, \frac{\partial f}{\partial y} r_2, \frac{\partial f}{\partial z} r_3 \right) = \text{grad } f \cdot \vec{r}$$

Potencial

glej alinejo na vidu strani

vekt. polje \vec{v} je potencialno, če velja $\text{rot } \vec{v} = (0, 0, 0)$

glej še neodvisnost krivuljnega integrala od poti

Divergenca vekt. polja

$$\vec{v} : V \rightarrow \mathbb{R}^3 \quad V \subset \mathbb{R}^3 \quad \vec{v} = (v_1, v_2, v_3)$$

$$\text{div } \vec{v} = \frac{\partial v_1}{\partial x} + \frac{\partial v_2}{\partial y} + \frac{\partial v_3}{\partial z} \quad - \text{skalarno polje}$$

$$\text{div } \vec{v} = \nabla \cdot \vec{v} = \left(\frac{\partial}{\partial x}, \frac{\partial}{\partial y}, \frac{\partial}{\partial z} \right)$$

$$\text{div}(\text{grad } f) = \text{div} \left(\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y}, \frac{\partial f}{\partial z} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial f}{\partial x} \right) + \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial f}{\partial y} \right) + \frac{\partial}{\partial z} \left(\frac{\partial f}{\partial z} \right) = \Delta f$$

Če pa vekt. polje v vsaki točki velja $\text{div } \vec{v} = 0$ - je polje solenoidno

Rotor vekt. polja

$$\vec{v} : V \rightarrow \mathbb{R}^3 \quad V \subset \mathbb{R}^3$$

$$\text{rot } \vec{v} = \begin{vmatrix} \vec{i} & \vec{j} & \vec{k} \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ v_1 & v_2 & v_3 \end{vmatrix} = \left(\frac{\partial v_3}{\partial y} - \frac{\partial v_2}{\partial z}, \frac{\partial v_1}{\partial z} - \frac{\partial v_3}{\partial x}, \frac{\partial v_2}{\partial x} - \frac{\partial v_1}{\partial y} \right) = \nabla \times \vec{v}$$

\vec{v} je potencialno, če velja $\text{rot } \vec{v} = 0$

Laplaceov operator

$$f: V \rightarrow \mathbb{R} \quad V \subset \mathbb{R}^3$$

$$\Delta f = \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial z^2}$$

$$\Delta = \nabla \cdot \nabla$$

$\Delta f = \text{div}(\text{grad } f)$ (glej divergenca vekt. polja)

(Transformacija Laplaceove D.E. 2.4)

Krivuljni integral 1. vrste

$\vec{r} = \vec{r}(s)$ krivulja v par. obliki \mathbb{R} meravnim par. s

$f: V \rightarrow \mathbb{R}, V \subset \mathbb{R}^3, V$ vsebuje $\vec{r}(s)$

Δs_k - dolžina krivulje od $\vec{r}(s_k)$ do $\vec{r}(s_{k+1})$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n f(\vec{r}(\xi_k)) \cdot \Delta s_k = \int_C f ds$$

$$\int_C f(x, y, z) ds = \int_{a=b_0}^b f(x(s), y(s), z(s)) ds$$

$$\int_C f ds = \int_{C_1} f ds + \int_{C_2} f ds \quad \text{če } C_1 \cup C_2 = C \text{ in } C_1 \cap C_2 = \emptyset$$

$$\int_C (f+g) ds = \int_C f ds + \int_C g ds$$

$$\int_C k \cdot f ds = k \int_C f ds \quad - k \text{ konst.}$$

Če krivulja ni dana \mathbb{R} s:

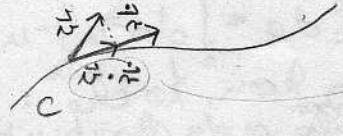
$$\int_C f(x(s), y(s), z(s)) ds = \int_C f(x(t), y(t), z(t)) \frac{ds}{dt} dt =$$

$$= \int_C f(x(t), y(t), z(t)) \sqrt{\dot{x}^2 + \dot{y}^2 + \dot{z}^2} dt$$

C razeno odvedljiva me t !

Krivuljni integral 2. vrste

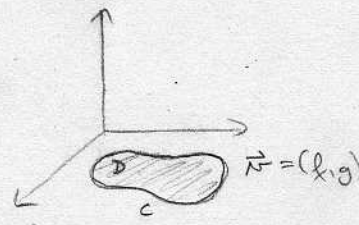
$$\vec{v}: C \rightarrow \mathbb{R}^3 \quad C \subset \mathbb{R}^3$$

berlascemo samo del \vec{v} , ki glada v isto smer kot krivulja ($\vec{v} \cdot \vec{n}$ je maj \vec{v} na tangenta)

$$\int_C \vec{v} \cdot d\vec{r} = \int_C \vec{v} \cdot \frac{d\vec{r}}{dt} dt = \int_C \vec{v} \cdot \vec{r}' dt = \int_a^b (v_1, v_2, v_3) \cdot (x', y', z') dt = \int_a^b (v_1 x' + v_2 y' + v_3 z') dt$$

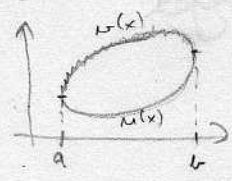
Greenova formula

$$\oint_c f dx + g dy = \iint_D \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy$$

f, g parcialno reverno odvedljivi fji, c meja D

Dokaz:

$$\begin{aligned} \iint_D \frac{\partial f}{\partial y} dx dy &= \int_a^b dx \int_{u(x)}^{v(x)} \frac{\partial f}{\partial y} dy = \int_a^b f(x, y) \Big|_{u(x)}^{v(x)} dx \\ &= \int_a^b (f(x, v(x)) - f(x, u(x))) dx = - \int_a^b f(x, u(x)) dx - \int_a^b f(x, v(x)) dx \\ &= - \int_{c_1} f dx - \int_{c_2} f dx = - \oint_c f dx \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \iint_D \frac{\partial g}{\partial x} dx dy &= \oint_c g dy \\ \iint_D \frac{\partial f}{\partial y} dx dy &= - \oint_c f dx \end{aligned}$$

$$\iint_D \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy = \oint_c f dx + g dy$$

Isto velja za bolj zapletena območja (razdelimo na preprosta podobno območja - integrali računaj se odložimo, ostane integral po razmanjenem volju)

(povezovanje Laplacea z Greenom?)
(U potrditva?)

Neodvisnost krivuljnega integrala od poti

$\int_C \vec{u} \cdot d\vec{r}$ neodvisen od poti, če za vsako pot od P do Q zlozimo enako vrednost.

$u_1 dx + u_2 dy + u_3 dz$ je eksakten, če obstaja skalarno polje u , da
 $du = u_1 dx + u_2 dy + u_3 dz$
 $\frac{\partial u}{\partial x} dx + \frac{\partial u}{\partial y} dy + \frac{\partial u}{\partial z} dz \Rightarrow u_1 = \frac{\partial u}{\partial x}, u_2 = \frac{\partial u}{\partial y}, u_3 = \frac{\partial u}{\partial z}$ oz $\vec{u} = \text{grad } u$

Če to velja za \vec{u} , potem je $\int_C \vec{u} \cdot d\vec{r}$ neodvisen od poti.

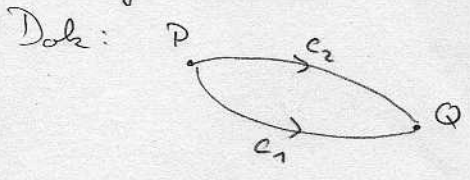
Dok.: naj velja $\vec{u} = \text{grad } u$

$$\int_C \vec{u} \cdot d\vec{r} = \int u_1 dx + u_2 dy + u_3 dz = \int \frac{\partial u}{\partial x} dx + \frac{\partial u}{\partial y} dy + \frac{\partial u}{\partial z} dz = \int du = u \Big|_{T_1}^{T_2}$$

Torej $\int_C \vec{u} \cdot d\vec{r}$ ne odvisen samo od rač. in kon. točk

Če je D mostavno povezano, je vsako vekt. polje \vec{u} , za katerega velja rot $\vec{u} = 0$ eksaktno. (mima kuleni (krivulje) se da strčiti v točko)

Če je $\int_C \vec{u} \cdot d\vec{r}$ neodvisen od poti, je $\oint_C \vec{u} \cdot d\vec{r} = 0$

$$\begin{aligned} \int_{c_1} \vec{u} \cdot d\vec{r} &= \int_{c_2} \vec{u} \cdot d\vec{r} \\ \int_{c_1} \vec{u} \cdot d\vec{r} - \int_{c_2} \vec{u} \cdot d\vec{r} &= 0 \\ \oint_C \vec{u} \cdot d\vec{r} &= 0 \end{aligned}$$

Ploskovni integral 1. vrste

S gladka, orientirana ploskev (2. stromi - iz ene na drugo stran čez rob). Razdelimo jo na manjše parcele S_k in na vsaki parceli izberemo točko $\Gamma_k(x_k, y_k, z_k)$

int. vrsta:
$$\sum_{k=1}^m u(x_k, y_k, z_k) \mu S_k$$

$$\iint_S u dS = \lim_{\substack{m \rightarrow \infty \\ \mu S_k \rightarrow 0}} \sum_{k=1}^m u(x_k, y_k, z_k) \mu S_k$$

$$\mu S = \iint_D \sqrt{EG-F^2} du dv, \quad E = \vec{r}_u \cdot \vec{r}_u, G = \vec{r}_v \cdot \vec{r}_v, F = \vec{r}_u \cdot \vec{r}_v$$

\vec{r} - parametr. ploskev
 $\vec{r} = \vec{r}(u, v)$

$$\iint_S f dS = \iint_D f(x(u, v), y(u, v), z(u, v)) \sqrt{EG-F^2} du dv$$

D območje, po katerem tečeta u in v

Ploskovni integral 2. vrste

S gladka, orientirana ploskev, \vec{v} vekt. polje, definirano na njej

pl. int. 2. vrste:

$$\iint_S \vec{v} \cdot d\vec{S} = \iint_S \vec{v} \cdot \vec{F} dS, \text{ kjer } \vec{F} \text{ enotska normala na } S \text{ dan točki}$$

Če S podana v param. obliki $\vec{r} = \vec{r}(u, v)$ je $\vec{m} = \vec{r}_u \times \vec{r}_v$ in

$$\vec{v} = \frac{\vec{r}_u \times \vec{r}_v}{|\vec{r}_u \times \vec{r}_v|} = \frac{\vec{r}_u \times \vec{r}_v}{\sqrt{EG-F^2}}$$

$$\iint_S \vec{v} \cdot \vec{F} dS = \iint_D \vec{v} \cdot \frac{\vec{r}_u \times \vec{r}_v}{\sqrt{EG-F^2}} \sqrt{EG-F^2} du dv = \iint_D \vec{v} \cdot (\vec{r}_u \times \vec{r}_v) = \iint_D \begin{vmatrix} v_1 & v_2 & v_3 \\ x_u & y_u & z_u \\ x_v & y_v & z_v \end{vmatrix} du dv$$

Če S dana ekspl. $z = z(x, y)$, je $\vec{m} = (p, q, -1)$, kjer $p = z_x$ in $q = z_y$ in

$$\vec{v} = \frac{(p, q, -1)}{\sqrt{p^2 + q^2 + 1}}$$

$$\iint_S \vec{v} \cdot d\vec{S} = \iint_D \vec{v} \cdot (p, q, -1) dx dy$$

Gaussov virek

S gladka razpucena ploskev, ki omejuje območje V

$$\iiint_V \text{div } \vec{v} dx dy dz = \iint_S \vec{v} \cdot d\vec{S}$$

Če \vec{v} pot. polje, torej $\vec{v} = \text{grad } u$:

$$\text{div grad } f = \text{div} \left(\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y}, \frac{\partial f}{\partial z} \right) = \Delta f \text{ in } \text{grad } f \cdot \vec{F} = \frac{df}{d\vec{r}}$$

$$\iiint_V \text{div grad } f dx dy dz = \iiint_V \Delta f dx dy dz$$

$$\iint_S \text{grad } f \cdot d\vec{S} = \iint_S \frac{df}{d\vec{r}} dS \text{ in}$$

$$\iiint_V \Delta f dx dy dz = \iint_S \frac{df}{d\vec{r}} dS$$

Stokesov izrek

C gladka, sklenjena krivulja, ki omejuje S, \vec{v} odvedljivo vektorsko polje na S.

$$\iint_S \text{rot } \vec{v} \cdot d\vec{S} = \oint_C \vec{v} \cdot d\vec{r}$$

Dokaz: S projiciramo na xy in uporabimo Greenovo formulo

$$\iint_D \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy = \oint_C f dx + g dy$$

Potem projiciramo na xz in zy in rezultate sestavimo

Zveza med Stokesovim izrekom in Greenovo formulo

Greenova formula $\iint_D \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy = \oint_C f dx + g dy$ je poseben primer Stokesove $\iint_S \text{rot } \vec{v} \cdot d\vec{S} = \oint_C \vec{v} \cdot d\vec{r}$

$$\vec{v} = (f(x,y), g(x,y), 0)$$

$$\text{rot } \vec{v} = \begin{vmatrix} \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ f(x,y) & g(x,y) & 0 \end{vmatrix} = (0, 0, \frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y})$$

S območje v ravnini $\Rightarrow d\vec{S} = \vec{v} dS = (0, 0, 1) dS$

$$\iint_S \text{rot } \vec{v} \cdot d\vec{S} = \iint_D \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy = \oint_C f dx + g dy$$

Analitična funkcija

$f(z)$ kompleksna funkcija

Odvodljiva v točki z_0 , če obstaja $\lim_{z \rightarrow z_0} \frac{f(z) - f(z_0)}{z - z_0} = \lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta z) - f(z_0)}{\Delta z}$
 $f'(z_0) =$

f je analitična v z_0 , če je odvedljiva v vsaki točki okolice z_0 . Če analitična, avtomatično reverna, obratno ni nujno.

Velja še, če $f(z) = u(x,y) + i v(x,y)$ analitična:

$$\Delta u = 0 \text{ in } \Delta v = 0$$

Dokaz: glej C-R: $u_x = v_y$ / $\frac{\partial}{\partial x}$
 $u_y = -v_x$ / $\frac{\partial}{\partial y}$

$$\left. \begin{matrix} u_{xx} = v_{yx} \\ u_{yy} = -v_{xy} \end{matrix} \right\} + \rightarrow u_{xx} + u_{yy} = 0 \quad \Delta u = 0$$

Podobno izpeljemo $\Delta v = 0$

Glej še: Cauchy-Riemann, Cauchyjev izrek (na koncu)

Cauchy-Riemannovi enačbi

$f(z) = u(x,y) + i v(x,y)$ naj bo analitična fja kompl. sprem.

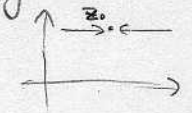
Čtem velja:

$$\frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial v}{\partial y}$$

$$\frac{\partial u}{\partial y} = -\frac{\partial v}{\partial x}$$

Velja tudi obratno, torej, če velja C-R pogoji, fja analitična

Preverjava:

odvod v horizontalni smeri, torej $\Delta y = 0$:

$$\lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta z) - f(z_0)}{\Delta z} = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta x) - f(z_0)}{\Delta x} = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{u(x_0 + \Delta x, y_0) + i v(x_0 + \Delta x, y_0) - u(x_0, y_0) - i v(x_0, y_0)}{\Delta x}$$

$$= \frac{\partial u}{\partial x}(x_0, y_0) + i \frac{\partial v}{\partial x}(x_0, y_0)$$

odvod v vertikalni smeri, torej $\Delta x = 0$

$$\lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta z) - f(z_0)}{\Delta z} = \lim_{\Delta y \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta y) - f(z_0)}{\Delta y \cdot i} = \lim_{\Delta y \rightarrow 0} \frac{u(x_0, y_0 + \Delta y) + i v(x_0, y_0 + \Delta y) - u(x_0, y_0) - i v(x_0, y_0)}{\Delta y \cdot i}$$

$$= \frac{1}{i} \lim_{\Delta y \rightarrow 0} \frac{u(x_0, y_0 + \Delta y) - u(x_0, y_0)}{\Delta y} + \lim_{\Delta y \rightarrow 0} \frac{v(x_0, y_0 + \Delta y) - v(x_0, y_0)}{\Delta y} = \frac{1}{i} \frac{\partial u}{\partial y}(x_0, y_0) + \frac{\partial v}{\partial y}(x_0, y_0)$$

Odvoda morata biti enaka, torej

$$u_x + i v_x = \frac{1}{i} u_y + v_y$$

$$u_x + i v_x = v_y - i u_y \Rightarrow \begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x \end{cases}$$

Harmonična funkcija

Glej analitična fja

Fja realnih spremenljivk u , za katero velja $\Delta u = 0$ je harmonična fja

Če je $f(z) = u(x,y) + i v(x,y)$ harmonična, sta harmonični tudi u in v

Konstrukcija $f(z) = e^z$

3 pogoji: 1) e^z razvinito e^x , če $\text{Im } z = 0$, naj $e^z = e^x$

- 2) $\frac{de^z}{dz} = e^z$
- 3) e^z analitična

$$e^z = u(x,y) + i v(x,y) \quad / \frac{\partial}{\partial z}$$

$$u_x(x,y) + i v_x(x,y) = u(x,y) + i v(x,y)$$

1. pogoj

$$u_x = u \Rightarrow u(x,y) = e^x G(y)$$

Črta 3 pogoja: $u_x = v_y$
 $u_y = -v_x \Rightarrow v_x = -u_y = -e^x G'(y)$

$$v_{xy} = -e^x G''(y) = -u_{yx}$$

$$v_{xy} = u_x = u = e^x G(y)$$

ker $u_y = -v_x$ / ds
 $v_{xy} = -u_{yx}$

$$e^x G'(y) = -e^x G''(y)$$

$$e^x (G'(y) + G''(y)) = 0 \Rightarrow G'(y) + G''(y) = 0 \Rightarrow G(y) = A \cos y + B \sin y$$

$$e^z = u + i v = e^x (A \cos y + B \sin y) + i e^x (-A \sin y + B \cos y)$$

ker $v = \frac{1}{i} u_x - u_y$

$$e^z = e^x (A \cos y + B \sin y + i(A \sin y - B \cos y))$$

$$(e^y = 0 \text{ merca } (\pi \text{ poyej)}) e^z = e^x$$

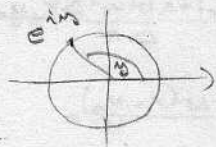
$$A \cos 0 + B \sin 0 + i(A \sin 0 - B \cos 0) = 1$$

$$A = 1$$

$$B = 0$$

$$e^z = e^x (\cos y + i \sin y) = e^{x+iy}$$

$$e^{iy} = \cos y + i \sin y \Rightarrow |e^{iy}| = \cos^2 y + \sin^2 y = 1$$

$$e^{iy} = e^{i(y+2\pi k)} \Rightarrow e^z \text{ ni injektivna}$$

cos z, sin z, cosh z, sinh z, log z

$$\sin z = \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2i}$$

$$\cos z = \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2} \quad \text{enake ruere kot realne fje}$$

$$\sinh z = \frac{e^z - e^{-z}}{2}$$

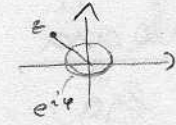
$$\cosh z = \frac{e^z + e^{-z}}{2}$$

Logaritmi:

$$w = \log z$$

$$e^w = z$$

$$w = u + iv, z = r e^{i\varphi}$$

$$\varphi = \arg z, r = |z|$$

$$e^u e^{iv} = r e^{i\varphi} \Rightarrow e^u = r \Rightarrow u = \log r = \log |z|$$

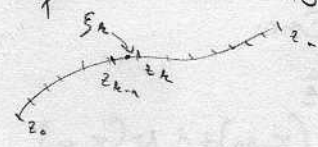
$$e^{iv} = e^{i\varphi} \Rightarrow v = \varphi + 2k\pi - \text{ker } e^z \text{ ni injektivna!}$$

$$\log z = \log |z| + i(\varphi + 2k\pi) \quad k \in \mathbb{Z}$$

Integracija v kompl. ravnini

C krivulja v kompl. ravnini $f: C \rightarrow \mathbb{C}$ fja kompl. spnem.

$$\int_C f(z) dz = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n f(\xi_k) \Delta z_k$$

$$f(z) = u(x,y) + v(x,y)$$

$$z = x + iy \Rightarrow dz = dx + i dy$$

$$\int_C f(z) dz = \int_C (u + iv)(dx + i dy) = \int_C u dx - v dy + i \int_C v dx + u dy = \int_C (u_x - v_y) dr + i \int_C (u_y + v_x) dr$$

$dr = (dx, dy)$
parametrizirana C

Velja

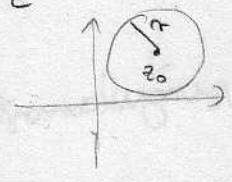
$$\int_C f(z) dz = \int_{C_1} f(z) dz + \int_{C_2} f(z) dz \quad C_1 \cup C_2 = C \quad C_1 \cap C_2 = \emptyset$$

$$\int_C k f(z) dz = k \int_C f(z) dz$$

$$\int_C (f(z) + g(z)) dz = \int_C f(z) dz + \int_C g(z) dz$$

Integral fje $\frac{1}{(z-z_0)^m}$

$$\oint_C \frac{dz}{(z-z_0)^m}$$

C naj bo krogičnica s polmerom r in središčem z_0
 $z-z_0 = r e^{i\varphi}$
 $dz = r e^{i\varphi} i d\varphi$

$$\int_0^{2\pi} \frac{r e^{i\varphi} i d\varphi}{(r e^{i\varphi})^m} = \frac{1}{r^{m-1}} \int_0^{2\pi} i e^{i\varphi(m-1)} d\varphi =$$
$$= \frac{i}{r^{m-1}} \int_0^{2\pi} (\cos(\varphi(m-1)) - i \sin(\varphi(m-1))) d\varphi$$

Če $m=1 \Rightarrow I = \frac{i}{r^0} \int_0^{2\pi} 1 d\varphi = 2\pi i$

Če $m \neq 1 \Rightarrow I = 0$, ker \sin in \cos periodični fji

mpa $m=2 \quad I = \frac{1}{r} \int_0^{2\pi} (\cos\varphi - i \sin\varphi) d\varphi = \frac{1}{r} (\sin\varphi + i \cos\varphi) \Big|_0^{2\pi} =$
 $= \frac{1}{r} (i - i) = 0$

Cauchyeva integralna formula

Naj bo f analitična na območju D in \mathcal{C} krivulja C rob D
 $z_0 \in D - C$. Velja:

$$f(z_0) = \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{z-z_0} dz$$

Dokaz:

$$\oint_C \frac{f(z)}{z-z_0} dz = \oint_C \frac{f(z)}{z-z_0} dz = \oint_C \frac{f(z_0) + f(z) - f(z_0)}{z-z_0} dz = \oint_C \frac{f(z_0)}{z-z_0} dz + \oint_C \frac{f(z) - f(z_0)}{z-z_0} dz =$$
$$= f(z_0) 2\pi i + \oint_C \frac{f(z) - f(z_0)}{z-z_0} dz$$

ker f analitična je za majhen $\rho \quad |f(z) - f(z_0)| \leq \epsilon$

$$\oint_C \frac{f(z) - f(z_0)}{z-z_0} dz \leq \oint_C \frac{|f(z) - f(z_0)|}{|z-z_0|} dz \leq \oint_C \frac{\epsilon}{\rho} dz = \frac{\epsilon}{\rho} \oint_C dz = \frac{\epsilon}{\rho} 2\pi \rho \xrightarrow{\rho \rightarrow 0} 0$$

ker krivulja poljubna

Integracijska formula za $f^{(m)}(z_0)$

$$f'(z_0) = \lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{f(z_0 + \Delta z) - f(z_0)}{\Delta z} = \lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta z} \left(\oint_C \frac{1}{2\pi i} \frac{f(z)}{z-(z_0+\Delta z)} dz - \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{z-z_0} dz \right) =$$
$$= \lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta z} \left(\frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)(z-z_0) - f(z)(z-z_0-\Delta z)}{(z-z_0)(z-z_0-\Delta z)} dz \right) = \lim_{\Delta z \rightarrow 0} \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{(z-z_0)(z-z_0-\Delta z)} dz =$$
$$= \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{(z-z_0)^2} dz$$

Podobno bi izpeljali: za višje odvode, dobimo

$$f^{(m)}(z_0) = \frac{m!}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{(z-z_0)^{m+1}} dz$$

Če f na D analitična, avtomatično tudi neskončnokrat odvedljiva

Taylorjeva vrsta za $f(z)$ okoli z_0 :

$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f^{(n)}(z_0)}{n!} (z-z_0)^n$ f mora biti analitična (Poglej si izpeljavo)

Če hočemo razviti f okoli točke, v kateri je singularnost, uporabimo Laurentovo vrsto:

f analitična na koncentričnih krožnicah C_1 in C_2 in območju med njima

$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n (z-z_0)^n + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{c_n}{(z-z_0)^n}$, kjer $a_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(w)}{(w-z_0)^{n+1}} dw$

$c_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_C f(w) (w-z_0)^{n-1} dw$

ali $f(z) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} a_n (z-z_0)^n$, kjer $a_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(w)}{(w-z_0)^{n+1}} dw$

Dokaz: $f(z) = \oint_{C_1} \frac{f(w)}{w-z} dw - \oint_{C_2} \frac{f(w)}{w-z} dw$
reg. del

$\frac{1}{w-z} = \frac{1}{w-z_0-(z-z_0)} = -\frac{1}{z-z_0} \frac{1}{1-\frac{w-z_0}{z-z_0}} = -\frac{1}{z-z_0} (1 + \frac{w-z_0}{z-z_0} + (\frac{w-z_0}{z-z_0})^2 + \dots)$

Residuum, singularnosti vrste

$\text{res}_{z=z_0} f(z) = C_1 = \frac{1}{2\pi i} \oint_C f(z) dz \Rightarrow \oint_C f(z) dz = 2\pi i C_1$

Residuum koeficient pri $\frac{1}{z-z_0}$ pri razvoju v Laurentovo vrsto.

3 vrste singularnosti:

- 1) odpravljiva singularnost - pri razvoju v L.v. dobimo samo regularni del
- 2) pol m-tega reda - pri razvoju v L.v. v glavnem delu končno mnogo reničelnih členov, najvišja potenca $\frac{1}{(z-z_0)^m}$
- 3) bistvena singularnost - pri razvoju v L.v. dobimo v glavnem delu neskončno členov

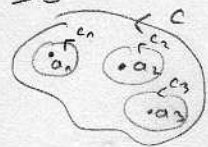
glej se vire o residuih

Izrek o residuih

Naj bo f analitična na D , razen v končno mnogo singularnostih notraj D . C naj bo rob D :

$$\oint_C f(z) dz = 2\pi i \sum_{i=1}^n \text{Res}_{z=a_i} f(z)$$

Dokaz:

$$\oint_{C \cup C_1 \cup C_2 \cup C_3} f(z) dz = 0$$

$$\begin{aligned} \oint_C f(z) dz + \oint_{-C_1} f(z) dz + \oint_{-C_2} f(z) dz + \oint_{-C_3} f(z) dz &= \\ = \oint_C f(z) dz - \oint_{C_1} f(z) dz - \oint_{C_2} f(z) dz - \oint_{C_3} f(z) dz &= 0 \end{aligned}$$

$$\oint_C f(z) dz = \underbrace{\oint_{C_1} f(z) dz}_{\text{Res}_{a_1}} + \underbrace{\oint_{C_2} f(z) dz}_{\text{Res}_{a_2}} + \underbrace{\oint_{C_3} f(z) dz}_{\text{Res}_{a_3}}$$

Primeri rešitev:

1) v točki a pol 1. reda

$$f(z) = \frac{c_1}{z-a} + a_0 + a_1(z-a) + a_2(z-a)^2 + \dots (z-a)$$

$$(z-a)f(z) = c_1 + a_0(z-a) + a_1(z-a)^2 + a_2(z-a)^3 + \dots \quad / \lim_{z \rightarrow a}$$

$$\lim_{z \rightarrow a} (z-a)f(z) = c_1$$

2) a pol m -tega reda

$$f(z) = \frac{c_m}{(z-a)^m} + \frac{c_{m-1}}{(z-a)^{m-1}} + \dots + \frac{c_1}{z-a} + a_0 + a_1(z-a) + \dots (z-a)^m$$

$$(z-a)^m f(z) = c_m + c_{m-1}(z-a) + \dots + c_1(z-a)^{m-1} + a_0(z-a)^m + a_1(z-a)^{m+1} + \dots \quad / \frac{d}{dz}$$

$$\frac{d}{dz} ((z-a)^m f(z)) = c_{m-1} + \dots + (m-1)c_1(z-a)^{m-2} + ma_0(z-a)^{m-1} + (m+1)a_1(z-a)^m + \dots$$

$$\frac{d^{m-1}}{dz^{m-1}} ((z-a)^m f(z)) = (m-1)! c_1 + m! a_0(z-a) + \dots \quad / \lim_{z \rightarrow a}$$

$$c_1 = \frac{1}{(m-1)!} \frac{d^{m-1}}{dz^{m-1}} ((z-a)^m f(z))$$

3) a listvena singularnost

Res izračunamo z razvojem v L.v., pogledamo člen $m \cdot (z-a)^{-1}$

1) $\int_0^{2\pi} R(\cos\varphi, \sin\varphi) d\varphi$, R racionalna fja

vedemo novo spremen $z = e^{i\varphi}$

$\cos\varphi = \frac{e^{i\varphi} + e^{-i\varphi}}{2} = \frac{z + \frac{1}{z}}{2}$

$\sin\varphi = \frac{e^{i\varphi} - e^{-i\varphi}}{2i} = \frac{z - \frac{1}{z}}{2i}$

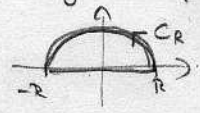
$dz = ie^{i\varphi} d\varphi = z \cdot i d\varphi \Rightarrow d\varphi = \frac{dz}{z \cdot i}$

krivulja je krožnica s polmerom 1 (ker gre φ od 0 do 2π)

uporabimo vsele o residuih

2) $\int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx$, $f(x)$ rac. fja, stopnja imenovalca vsaj dva višja od števca

nova spremen. $z = x$, za krivuljo izberemo pol krožnice in premer, ki gre proti ∞

 $\int_{C_R} f(z) dz = 2\pi i \sum_{\text{notraj } C_R} \text{Res } f(z)$

ker je imenovalac rač 2 večji od števca je to res. rač. polje $x-e$

$\int_{-R}^R f(z) dz + \int_{C_R} f(z) dz \xrightarrow{R \rightarrow \infty} \left| \int_{C_R} f(z) dz \right| \leq \int_{C_R} |f(z)| dz \leq \left(\frac{1}{R^2} \int_{C_R} dz \right) = \frac{1}{R^2} \cdot \pi R \xrightarrow{R \rightarrow \infty} 0$

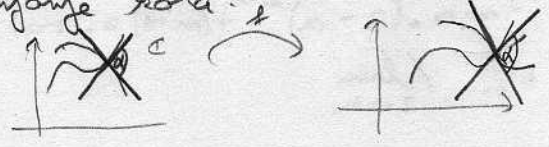
daljina polovice kroga

Torej $\int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx = \int_{C_R} f(z) dz = 2\pi i \sum \text{Res } f(z)$

Konformne preslikave

Če f preslikava, ki ohranja kote in orientacija, pravimo da je konformna preslikava

ohranjanje kota:

Če f analitična, potem konformna v vseh točkah, razen kjer $f'(z) = 0$

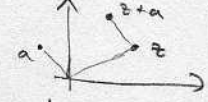
Lomljena lin. preslikava

Lomljena lin. presl. je kompozitum translacije, rotacije, skrčitev (navrtaja) in inverzije oblike

$$f(z) = \frac{az+b}{cz+d} \quad a, b, c, d \in \mathbb{C}$$

translacija:

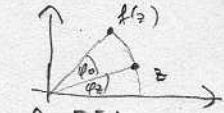
$$f(z) = z + a \quad a \in \mathbb{C}$$

kompl. število predstavi ra a

rotacija:

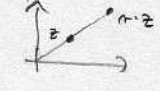
$$f(z) = e^{i\varphi_0} \cdot z = e^{i\varphi_0} |z| e^{i\varphi_z} = |z| e^{i(\varphi_0 + \varphi_z)}$$

kompl. število rotirano za a

skrčitev (navrtaja):

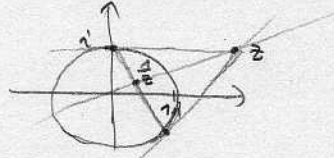
$$f(z) = r \cdot z = r |z| e^{i\varphi} \quad r \in \mathbb{R}$$

z navrtane ali skrči ra faktor r (če r negativen, spremeni smer)

inverzija:

$$f(z) = \frac{1}{z}$$

Lomljena lin. preslikava preslika množico premic in krožnic v množico premic in krožnic (premica -> krožnica ali premica, krožnica -> krožnica ali premica)